

HÂFİZ POST'UN HAYATI HAKKINDA YENİ BİLGİLER

Engin ÇETİN¹

Öz

Klasik Türk musikisinin en önemli bestekârlarından Hâfız Post'un (ö. 7 Cemâziyelâhir 1105/3 Şubat 1694) hayatına dair bilinenler, temelde bestelerinin yer aldığı mecmualar ile devrin şuarâ tezkireleri ve çeşitli biyografi derlemelerine dayanmaktadır. Ancak söz konusu kaynaklarda yer alan sınırlı bilgiler kapsamlı bir biyografi inşasına imkân vermemektedir. Bu çerçevede Hâfız'ın bürokratik görevleri, nerede ikamet ettiği, vefat tarihi ve yeri ile ailesi hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. Literatür ise genellikle müzikologların Hâfız Post'un eserlerine dair keşifleriyle genişleyebilmektedir. Bu makalede arşiv vesikalarından hareketle Hâfız'ın ailesi, kariyeri, vefatı ve terekesi hakkında yeni tespit edilen bilgiler ele alınmıştır. Hâfız Post'un hayatındaki sis perdesini büyük ölçüde aralayan bu bilgiler, mevcut literatüre ciddi katkılar sağlayacak mahiyettedir. Ayrıca Osmanlı devri sanatkârlarının biyografileri için öncelikle arşiv kayıtlarına başvurulması gerektiğini yeniden hatırlatacak bir bakış açısı da sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hâfız Post, Türk musikisi, Biyografi, Müzikoloji, Osmanlı bürokrasisi

NEW INFORMATION ABOUT THE LIFE OF HÂFİZ POST

Abstract

What is known about the life of Hâfız Post (d. 7 Jemâziyelâhir 1105/3 February 1694), one of the most important composers of classical Turkish music, is mainly based on the compilations of his compositions, the contemporary şuarâ tezkires and various biographical compilations. However, the limited information in these sources does not allow for the construction of a comprehensive biography. In this context, what is known about Hâfız's bureaucratic duties, where he resided, the date and place of his death, and his family is quite limited. The literature, on the other hand, is usually expanded by musicologists' discoveries about Hâfız Post's works. This article discusses newly discovered information about Hâfız's family, career, death and estate based on archival documents. This information, which largely unravels the smokescreen of Hâfız Post's life, is of a nature to make significant contributions to the existing literature. It also offers a perspective that will remind us that archival records should be consulted for the biographies of Ottoman period artists.

Keywords: Hâfız Post, Turkish music, Biography, Musicology, Ottoman bureaucracy

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü, engincetin1520@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0580-7239.

Başvuru Tarihi (Received): 08.11.2024 **Kabul Tarihi** (Accepted): 15.01.2025

Giriş

Hâfız Post², Türk musikisinin en meşhur bestekârlarındandır. Buna rağmen hayatı hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. Asıl adı Mehmed olup 1620'li yıllarda İstanbul'da doğduğu tahmin edilmektedir. Genç yaşlarında "Hâfız" olmuştur. "Post" lakabının bütün vücudunun kıllarla kaplı olmasından kaynaklandığı yönünde bir rivayet vardır. Oldukça geç tarihli bir söylentiye göre ise katıldığı meclislere koltuğunun altında bir post ile gittiği için bu lakapla anılmıştır. Devrin kaynaklarında meşhur şair Nâilî Mustafa Efendi'nin himayesinde yetiştiği özellikle vurgulanmaktadır. Bu çerçevede Tophaneli Mahmud Efendi'den hüsnühat meşk ettiği, musiki eğitimini ise Kasımpaşalı Osman Efendi'den aldığı bilinmektedir. Hattatlık ve şairlik gibi mezziyetlerine rağmen Hâfız'ı gerek devrinde gerekse vefatından sonra meşhur eden musikideki başarısıdır. Çağdaşları ve modern araştırmacılar onun bir musiki dehâsı olduğunda hemfikirdir. Farklı türde 1.000'in üzerinde bestesi olduğu tahmin edilen Hâfız'ın 4'ü günümüze ulaşan 5 güfte mecmuası tespit edilmiştir (Karagöz, 2021, s.175-184). Sarayın muteber sanatkârlarından olmasına rağmen uzun süre bürokratik görevler üstlenmediği düşünülmekte, yalnızca hayatının sonlarına doğru dış kâğıt emniyeti vazifesine atandığı bilinmektedir. Devrin biyografik kaynaklarında yer alan bilgilerden ve düşürülen tarihlerden 1105/1693-94 yılında vefat ettiği anlaşılmaktadır (Ergun, 2022, ss. 72-74).

Hâfız Post'un hayatı hakkında kitabî kaynaklarda yer alan hemen hemen her şey yukarıdaki satırlardan ibarettir. Sadeddin Nüzhet Ergun, bu bilgileri yaklaşık 80 yıl önce devrin şuarâ tezkireleri, çeşitli biyografik kaynaklar ve Hâfız'ın bestelerinin yer aldığı mecmualardan özenle derlemiştir. Ergun'un inşa ettiği bu kısa biyografiden sonra literatür Hâfız'ın eserlerine dair keşifler ile genişleyebilmiştir. Bu çerçevede Nilgün Doğrusöz, Murat Bardakçı, Harun Korkmaz ve Ensar Karagöz, Hâfız Post'un bestelerinin yer aldığı mecmualar hakkında önemli tespitlerde bulunmuşlardır (Doğrusöz, 1993; Bardakçı, 2010; Korkmaz, 2015; Karagöz, 2018; Karagöz 2021)³. Özellikle Ensar Karagöz'ün literatüre kazandırdığı mecmualarda Hâfız'ın mizahî yönüne ve devrin meşhur simalarıyla olan ilişkilerine dair dikkat çekici ayrıntılar yer almaktadır. Türk musiki tarihi ve Hâfız'ın bestekârlığı için son derece kıymetli olan bu mecmualardaki biyografik veriler de oldukça sınırlıdır. Osmanlı devri sanatkârları hakkında önemli araştırmalar yayınlayan Talip Mert ise kısa süre önce ilk defa Hâfız Post'a dair çeşitli arşiv belgeleri tespit etmiştir (Mert, 2020, ss.58-63). Hâfız'ın kâğıt emniyeti tayin edilmek için verdiği arzuhal ve vefatından sonra terekesine dair bazı davaları içeren bu kayıtlar, literatüre yeni bir zemin kazandırmıştır. Bu çalışma, Hâfız'ın Edirne'de düzenlenen terekesi başta olmak üzere tarafımızca tespit edilen ve Mert'in kullandığı vesikaları tamamlayıcı veriler içeren yeni belgelere dayanmaktadır. Söz konusu belgeler, meşhur bestekârın hayatına dair bilinmeyen pek çok hususu aydınlatacak mahiyettedir. Bu çerçevede öncelikle Hâfız'ın memuriyeti ele alınmış, ardından nerede ve ne zaman vefat ettiği meselesi ile terekesi ve ailesi hakkındaki veriler değerlendirilmiştir.

1. "Ehl-i Ma'ârif"ten "Ehl-i Dîvân"a

Devrin kaynaklarında Hâfız Post'un hayatının sonlarına doğru Kâğıd-ı Bîrûnî/Dış Kâğıd Eminliği yaptığı kaydedilmektedir. Uzun süredir Hâfız'ın bu vazifeye ne zaman atandığı ve ne kadar süre görev yaptığına dair herhangi bir belgeye işaret edilmemişti. İlk defa Talip Mert, Hâfız Post'un ilgili görevi talep ettiği şu arzuhalini tespit etti:

² "Hâfız Post" lakabı kitabî kaynaklara dayalı olarak yazıla gelmiştir. Bu çalışmada ilk defa "Hâfız Post" ifadesinin geçtiği belge de tespit edilmiş ve kullanılmıştır (Ek-10).

³ Hâfız Post'un Türk musikisindeki yeri hakkında değerlendirmeler için ayrıca şu çalışmaya başvurulabilir: (Söylemez, 2016).

Arzuhâl-i bendeleri oldur ki; bu kulları erbâb-ı ma‘ârifden müstahk-ı inâyet ve âtifet bendeleri olmağla dış kâğıd emâneti hudmetiyle behremend buyurmaları ricâ olunur. Emr ü fermân devletlü sultânım hazretlerininindir.

Bende Hâfiz Muhammed (Mert, 2020, s.62; BOA, Bâb-ı Âsafî Ruus Kalemi Dosya Tasnifi (A.RSK), nr. 150/7/Ek-1)

Hâfiz’in kendisini “erbâb-ı ma‘ârifden” olarak tanımlaması dikkat çekicidir. Arzuhalinde o esnada veya daha önce bir memuriyette bulunduğu dair herhangi bir atıfta bulunmaması bu görevin ilk memuriyeti olduğu fikrini desteklemektedir. İsmi özellikle şeddeli olarak yazmıştır ki bu durumda “Muhammed” şeklinde kullandığı anlaşılmaktadır. Hâfiz’in bu göreve talip olması ileri yaşta bir kariyer hayalinden ziyade kendisine bir gelir bulma ihtiyacından kaynaklanmış olmalıdır. Zira aşağıda ayrıca ele alınacak olan terekesi maddî durumunun iyi olmadığını göstermektedir.

Hâfiz’in başvurusu prosedür gereği öncelikle derkenâra havale edilmiş ve ilgili görevin kimin üzerinde olduğunun kaydı çıkartılmıştır. Derkenâra göre dış kâğıt emniyetine 15 gün önce Divan kâtiplerinden Mustafa Safvetî atanmıştır. Buna rağmen Defterdâr İsmail Efendi, Hâfiz Post’un dış kâğıt emini tayin edilmesi yönünde bir telhis hazırlamıştır. Muhtemelen Hâfiz, arzuhalini bir ön görüşme sonrası ve prosedür gereği sunmuştur. Bu görevin ona verileceği arzuhal sunulmadan önce kararlaştırılmış olmalıdır. Ancak buna kimin vesile olduğu açık değildir. Sadrazamın da uygun görmesi ile atama 13 Şaban 1104/19 Nisan 1693’te kesinleşmiştir (BOA, Sadaret Defterleri (A.d), nr. 2938: 67/Ek-2).

Hâfiz Post, ilk atamasının üzerinden yaklaşık dokuz ay geçtikten sonra, 17 Cemaziyevvel 1105/14 Ocak 1694’te aynı vazifeye bu kez “ibkâen” tayin edilmiştir (BOA, Bâb-ı Defterî, Başmuhasebe Kalemi Dosya Tasnifi (D.BŞM), nr. 1016/81; A.d, nr. 2938, s. 67). Bu atamadan kısa süre sonra, 7 Cemaziyelahir/3 Şubat 1694’te görevinin başında vefat etmiştir. Ertesi gün daha önce yerine atandığı Mustafa Safvetî yeniden dış kâğıt emini tayin edilmiştir (BOA, A.d, nr. 2938, s. 67). Yaklaşık 10 aylık bu görev, Hâfiz’in ileri yaşlarında üstlendiği ilk ve tek memuriyeti olmalıdır.

Hâfiz Post’un “ehl-i ma‘ârif” iken “ehl-i dîvân” zümresine de dâhil olmasını sağlayan dış kâğıt emniyeti, “hâcegân-ı dîvân-ı hümâyûn” olarak tanımlanan üst düzey kalemiye memuriyetlerinden biridir (İpşirli, 1996). “Emânet-i Kâğıd-ı Bîrûnî”, “Taşra Kâğıd Emâneti” ve “Emânet-i Rûsûm-ı Dîvân-ı Âlî” şeklinde farklı adlarla anılan bu göreve atanan kişiler, divandan yazılan timar beratları ve şikâyet emirlerini sahiplerine teslim ederek resmlerinin tahsil edilmesi işleminden sorumludur (Ahışhalı, 2023, s. 94, 128; Sarıyıldız, 2019, ss. 2-3). Hazinesinin acil harcamaları için sıkça başvurulmuş bir gelir havuzu olan bu berat resmlerinin yaklaşık %18’i emânet görevini yürüten kimseye aittir. Örneğin yazısı 1.000 akçe olan bir timar beratından 60 akçe resm alınmaktadır. Bu 60 akçenin 49 akçesi mîrîye ait iken 11 akçesi dış kâğıt emininin hissesidir. Keza 5.000 akçelik bir timar için tahsil edilen 300 akçelik resmin 55 akçesi de emine aittir (BOA, MAD, nr. 3467: 2). Alternatif bir oranlama ile hazineye intikal eden paranın yaklaşık %22,44’ü kadar miktar eminin geliri olmaktadır.

Hâfiz’in görev yaptığı devre ait kâğıd-ı bîrûnî emânetinin muhasebe icmali bugün elimizdedir. Buna göre Hâfiz devrinde berat ve şikâyet resimlerinden hazine adına 55.356 akçe tahsil edilmiştir (BOA, MAD, nr. 2962: 429/Ek-3). Söz konusu gelir çeşitli harcamalara havale edilerek ve kazasker kâtiplerinin maaşlarının ödenmesi suretiyle harcandığından öldüğü sırada Hâfiz Post’un devlete borcu yoktur. Ancak kâğıt emniyeti sıkça başvurulmuş bir gelir havuzu olduğundan Hâfiz hayatta iken planlanan ancak vefatı nedeniyle ödenemeyen havaleler

mevcuttur. Bu tür havalelerin ödenmesi için çok sayıda “edâ tezkiresi”⁴ düzenlenmiştir. Bu tezkirelerin birinde “Hâfız Post” ifadesinin kullanılmış olması şimdiye kadar tespit edilen belgeler arasında lakaba yer veren tek örnek olması bakımından oldukça kıymetlidir (BOA, MAD, nr. 2962: 35/Ek-10).

Hâfız'ın kâğıt emini olarak görev yaptığı dönemde hazineye intikal eden paranın yaklaşık %22,44'ü kadar miktarı emin payı olarak kendi hesabına tahsil etmiş olması gerekir. Bu durumda Hâfız, bu görevi sayesinde 10 ayda yaklaşık 12.400 akçelik bir gelir elde etmiş olmalıdır. Ancak borç içinde vefat etmesi, maddî durumunu düzeltmek için talip olduğu anlaşılan bu görevden beklenen faydayı sağlayamadığını düşündürmektedir.

2. Hâfız Post'un Vefâtı ve Ailesi

Vefatına düşürülen tarihlerden ve devrin biyografik kaynaklarından Hâfız Post'un 1105/1693-94 yılında vefat ettiği bilinmektedir (Ergun, 2022, s. 74). Talip Mert'in tespit ettiği dava kayıtları Hâfız'ın en geç 26 Receb 1105/23 Mart 1694'te ölmüş olabileceğini göstermekteydi (Mert, 2020, ss. 62-63). Yukarıda Hâfız'ın vefatıyla dış kâğıt eminliği görevine Mustafa Safvetî'nin 8 Cemaziyelahir 1105/4 Şubat 1694'te tayin edildiği belirtilmişti. Hâfız'ın görev yaptığı devre ait muhasebe icmâli de 13 Şaban 1104-8 Cemaziyelahir 1105 tarihleri için hazırlanmıştır (BOA, MAD, nr. 2962: 429/Ek-3). Bu durumda Hâfız'ın 7 Cemâziyelahir 1105/3 Şubat 1694 tarihinde vefat ettiğini söylemek mümkündür.

Hâfız'ın ölüm tarihi, padişah ve bürokrasinin genellikle Edirne'de ikamet ettiği yıllara denk gelmektedir. Hâfız Post da kâğıt eminliği görevi vesilesiyle Edirne'de Arabacı Ahmed Mahallesi'nde misafir olarak ikamet ederken vefat etmiş ve naaşı Edirne'de defnedilmiştir. Ölümünün ardından Edirne ve İstanbul'da iki ayrı tereke düzenlenmiştir. İstanbul'da düzenlenerek Edirne'ye gönderilen defter, ilgili yıllara ait sicillerin eksik olması dolayısıyla, maalesef tespit edilememiştir. Edirne'de 24 Receb 1105/21 Mart 1694'te düzenlenen asıl terekeye göre ise Hâfız “düyûnu terekesinden ezyed olduğu halde” ölmüştür. Başka bir ifade ile meşhur Türk bestekârının borçları mirasından fazladır. Bu yüzden ailesi terekesinden el çekerek borçlarının “guremâ” usûlüyle ödenmesini sağlamıştır⁵.

Hâfız'ın terekesi ve alacaklılarının bazı dava kayıtları, ailesi ve yakınları hakkında oldukça önemli bilgiler sunmaktadır. Öncelikle Edirne'de Arabacı Ahmed Mahallesi'nde misafir iken vefat eden Hâfız Post'un asıl ikametgâhının İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi'nde olduğu ortaya çıkmıştır. Babası ve dedesinin adı “Abdülvehhab bin Abdülkerim” ve “Abdullah bin Abdülvehhab” olmak üzere iki farklı şekilde kaydedilmiştir⁶. Bu durumun nedeni açık olmamakla birlikte terekelerde Abdullah ve Abdurrahman isimlerinin ihtida dışında baba adının tespitinin zor olduğu hallerde veya babanın mirasçı olmadığı durumlarda kullanıldığı bilinmektedir (Erünsal, 2023, s. 50-52).

Hâfız'ın vefat ettiği sırada Afife adında bir eşi, Fatma adında bir kızı, Hüseyin Efendi adında bir erkek ve Rukiyye adında bir kız kardeşi bulunmaktadır⁷. Borçlarının ödenmesi için bir ara

⁴ Edâ tezkiresi, genellikle hazineden alacaklı olan kişi ve kurumların daha önce planlanmış olmasına rağmen paralarını tahsil edemediği durumlarda hazırlanan bir tür masraf tezkiresidir.

⁵ Guremâ usûlü, ölen kimsenin borçlarının terekesinden fazla olması durumunda müzayedeye satılan terekesinden elde edilen gelirin alacaklılar arasında nisbî oranlama ile taksim edilmesidir (Bozkurt, 2011, s. 47, 134, 173).

⁶ “...Kâğıd Emîni Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdullah bin Abdülvehhâb'ın...” (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a); “...müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi bin Abdülvehhâb bin Abdülkerim hayâtında...” (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 164a).

⁷ “Mahmiye-i Edirne'de Arabacı Ahmed Mahallesi'nde müsâfîren sâkin olup duyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde bundan akdem fevt olan Kâğıd Emîni Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdullah bin Abdülvehhâb'ın verâseti zevce-i metrûkesi Afife binti Hüseyin nâm hatun ile sulbiye sagîre kızı Fâtîma'ya ve mahmiye-i İstanbul'da sâkin

vasî tayin edilen kayınbiraderinin ismi ise “Mehmed Ağa bin Mehmed”dir (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 160a/Ek-5). Oysa mirasçıları arasında yer alan eşi, “Afife binti Hüseyin” olarak kayıtlara geçmiştir. Şayet bir yanlış yazım söz konusu değilse Mehmed Ağa’nın Hâfız’ın o esnada hayatta olmayan başka bir eşinin kardeşi olması gerekir. Aşağıda ele alınacak olan tereke düzenleme sürecindeki gelişmeler Hâfız’ın kızı Fatma’nın Afife’den doğmamış olma ihtimalini de düşündürmektedir. Terekede 18.000 akçe değer biçilerek kaydedilen Mirza adlı gulam da Hâfız’ın yakın çevresine dair ilk defa tespit edilen isimler arasındadır.

3. Vasî Silsilesi

Hâfız’ın vefatının ardından ilk anda borçlarının terekesinden yüksek olacağı düşünülmemiş olmalıdır. Zira kızı Fatma’nın miras işlemlerini takip etmek üzere es-Seyyid Abdullah Çelebi ibni Mehmed vasî tayin edilerek terekeye el koyması sağlanmıştır. Bu noktada Hâfız’ın kızı Fatma’ya eşi Afife’nin vasî tayin edilmemesi, Fatma’nın öz annesinin Afife olmayabileceğini düşündürmektedir. Zira yetim ve öksüzlerin vasîsi olarak genellikle anne ve babasının tayin edilmesi yaygın bir pratiktir (Bozkurt, 2011, ss. 210-211). Üstelik Afife ilerleyen süreçte guremâ için vasîlik görevi de üstlenmiştir.

Abdullah Çelebi’nin Hâfız’ın kızı Fatma adına terekeye el koymasından sonra başta Hâfız’ın eşi Afife Hatun olmak üzere borçluların talepleri üzerine mirasçılar terekeden el çekmek zorunda kalmıştır. Bu çerçevede Afife Hatun’un vekili Nasibzâde Ahmed Efendi 22 Receb 1105/19 Mart 1694’te Edirne’de mahkemeye başvurmuş ve Afife Hatun’un Hâfız Post’tan 410 guruş alacağı olduğunu ifade ederek terekeye el koyan Abdullah Çelebi’den bu parayı talep etmiştir. Nasibzâde Ahmed Efendi, söz konusu 410 guruşun 200’ünün mehr-i mü’eccel, 210 guruşun ise borç olarak verildiğini şahitler göstererek ispatlamıştır (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 26b/Ek-4 ve Ek-5).

Nasibzâde Ahmed’in Hâfız’ın mirasına el koyan Abdullah Çelebi’den 410 guruş talep etmesinden iki gün sonra tereke düzenlenmiştir. Ancak 24 Receb 1105/21 Mart 1694’te Edirne’de düzenlenen terekede borçların ödenmesine vasî olarak Afife Hatun kaydedilmiştir⁸. Bu iki günde alacaklıların ortaya çıkması nedeniyle Hâfız’ın eşi Afife, kızı Fatma, erkek kardeşi Hüseyin ve kız kardeşi Rukiye’nin mirastan el çektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Hâfız’ın kızı Fatma’nın vasîsi olarak terekeye el koyan Abdullah Çelebi’den eşyalar alınmış ve vasîliği son bulmuş; malların satımı ve borçların ödenmesi işine nezaret etmek üzere de Afife Hatun vasî atanmıştır.

İstanbul sicillerinde yer alan bir kayda göre terekenin yazımından sadece iki gün sonra, 26 Receb 1105/23 Mart 1694’te, bu kez Hâfız’ın kayınbiraderi Mehmed Ağa bin Mehmed⁹ borçları takip etmek üzere vasî tayin edilmiştir (Mert, 2020, s. 63; Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 160a). Edirne’de düzenlenen terekede İstanbul kassâm-ı askerîsinin gönderdiği defter ve miktara atıf yapılması, İstanbul’daki mal sayımlarının da 24 Receb 1105/21 Mart 1694’te tamamlandığını göstermektedir. Bu durumda Edirne’deki alacak-verecek işlerini Afife

li-ebeveyn er karındaşı Hüseyin Efendi’ye ve kız karındaşı Rukiyye’ye münhasır olduğu şer’an zâhir olduktan sonra...” (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a).

⁸ “...müteveffâ-yı mezbûrun terekesinden duyûn-ı müsbesin ifâya hüccet-i şer’iyye ile vasî nasb [ve] ta’yin olunun mezbûre Afife Hatun ma’rifetiyle sük-ı sultânide ba’de’l-müzâyede bey’ ve mâbeynü’l-guremâ tevzi ve taksim olunan muhalledâtıdır ki zikr olunur...” (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a).

⁹ “...tesviye-i umûruna bir vasî ve kayyim nasbı lâzım ve mühim olmağın emânet ve diyânet ile ma’rûf olduğu ihbâr olunan müteveffâ-yı mezbûrun kayını işbu hâfizü’l-kitâb Mehmed Ağa bin Mehmed’i hâkim-i mevki’-i sadr-ı kitâb tubâ-lehu ve hüsn-i me’âb efendi hazretleri tesviye-i umûr-ı müteveffâ-yı mezbûr ve guremâsıyla husûmet [ve] red-i cevâba ve duyûn-ı müsbesini terekeden bi-tariki’l-guremâ ashâb-ı duyûna redde vasî ve kayyim nasb...” (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259: 160a/Ek-7).

Hatun'un, İstanbul'daki borç işlerini ise Mehmed Ağa'nın yürüttüğü yahut terekenin düzenlenmesinden sonra Mehmed Ağa'nın vasî olduğu iki ihtimalden söz edilebilir.

Hâfız'ın kayınbiraderi Mehmed'in vasî tayin edilmesinden üç gün sonra, 29 Receb 1105/26 Mart 1694'te, İstanbul'da görülen bir davada Hâfız'ın borçları için vasî olarak "es-Seyyid Mehmed Efendi ibni Abdülkadir" isimli birinin kaydedilmesi son derece ilginçtir (Mert, 2020, s. 63; Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 163a/Ek-9). Zira bir gün önceki bir davada Hâfız'ın kayınbiraderinin "Mehmed Çelebi ibni Mehmed Ağa" adıyla vasî olduğu görülmektedir (Mert, 2020, s. 63; Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 164a/Ek-8). Çok daha garip olan ise son davada vasî olarak görülen "es-Seyyid Mehmed Efendi bin Abdülkadir Efendi"nin Hâfız'ın kayınbiraderi Mehmed Ağa'nın vasî tayin edildiği hüccetin şahitleri arasında yer almasıdır (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 160a/Ek-7). Üstelik Hâfız'ın kardeşi Hüseyin de bu davada alacaklı "Mehmed Çelebi bin Mehmed" in şahididir. Anlaşılan o ki "Mehmed Çelebi bin Mehmed" adıyla kaydedilen alacaklı Hâfız'ın kayınbiraderi Mehmed'dir. Alacağını hukuki olarak belgeleyebilmek için vasîliği, bir yakınlığı olduğu anlaşılan "es-Seyyid Mehmed Efendi bin Abdülkadir Efendi"ye devretmiştir.

4. Hâfız'ın Terekesi ve Borçları

Hâfız'ın Edirne'de düzenlenen terekesine kaydedilen eşyalar kıyafet, yatak-yorgan ve kap-kacak ağırlıklı olup dikkat çekici bir özellik göstermez (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a-27b/Ek-6). Eşyaların değeri ve borç miktarı bakımından da ciddi bir zenginliğe işaret etmez. Terekede herhangi bir gayrimenkul kaydedilmemiştir. Mirza adlı 18.000 akçe değerinde bir gulamın varlığı ise kayda değerdir. Beklenenin aksine, Hâfız'ın terekesinde *Kur'an-ı Kerim*, *Şürûtu's-salât* ve bir adet *Mecmua* dışında herhangi bir kitap yer almamaktadır. Bir adet 40 akçe değerindeki *Hilye-i Şerif* Hâfız'ın sanatkârlığı ile ilişki kurulabilecek bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır. Bu noktada Hâfız'ın kitaplarının İstanbul Kassamı Veliyüddin Efendi'nin düzenlediği ve toplam değeri 17.137 akçe olduğu bilinen İstanbul'daki malları arasında yer aldığı tahmin edilebilir. Esasen Hâfız'ın mutlaka geniş bir kütüphanesi olması gerektiği yönünde bir ön kabul de bizi bu arayışa sevk ediyor olabilir. Zaten değeri yüksek olmayan İstanbul defterinin de ciddi miktarda kitap içermiyor olması kuvvetle muhtemeldir.

Hâfız'ın Edirne'deki mallarının toplam değeri 73.697 akçe olarak kayıtlara geçmiştir. Bu miktarın 8.980 akçesi defin ve mahkeme giderlerine sarf edilmiştir. Geriye kalan 64.717 akçeye İstanbul Kassâm-ı Askeri Veliyüddin Efendi'nin gönderdiği defterdeki malların değeri olarak 17.137 daha eklenmiş ve Hâfız'ın toplam terekesi 81.854 akçe olarak hesaplanmıştır. Bu miktarın tamamı guremâ usûlüyle Hâfız'ın borçlarına ödenmiştir.

Tablo 1: *Hâfiz Post'un Borçları*

Alacaklı	Alacak Miktarı (Akçe)	Oran	Ödenen miktar (Akçe)
Afife Hatun (mehr-i mü'eccel)	32.000	19,28%	15.680
Afife Hatun (borç)	33.600	20,25%	16.464
Hacı Mehmed	800	0,48%	392
Kürkçü Andon	2.560	1,54%	1.254
Bakkal Mandel	2.680	1,62%	1.308
Hayyat Karabet	2.320	1,40%	1.136
Mehmed ibn-i Ahmed Ağa	1.080	0,65%	529
Bezâstânî İbrahim Ağa	680	0,41%	343
Acem Baba Seyfi	2.240	1,35%	1.097
Haffâf Yusuf	880	0,53%	432
Çadırcı Hacı İbrahim	1.300	0,78%	637
Ahmed Çelebi	1.120	0,67%	548
Ebubekir Çelebi	3.000	1,81%	1.470
Mustafa Çelebi	1.920	1,16%	760
Mahmud Ağa	7.360	4,44%	3.696
Hüseyin Efendi	36.800	22,18%	18.032
Mehmed Ağa	12.800	7,71%	6.272
Mehmed Ağa	22.800	13,74%	11.132
Toplam	165.940 ¹⁰	100,00%	81.182 ¹¹

Kaynak: (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a-27b).

Hâfiz'in toplam 165.940 akçelik borcu bulunmaktadır. Bu miktarın 65.600 akçesi eşi Afife'ye aittir. Söz konusu miktarın 32.000 akçesi mehr-i müeccel ve 33.600 akçesi borç olarak kaydedilmiştir. Başka bir ifadeyle Hâfiz'in borçlarının %39,53'ünün eşine ödenmesi gerekmektedir. Afife Hatun'dan sonra en yüksek alacaklar Hüseyin Efendi ve iki Mehmed Ağa'ya aittir. Bu isimlerin kimlikleri yeterince açık olmadığından Hâfiz'in devrin tanınmış simaları ile ilişkilerini yansıtmak üzere tespit edilmiştir. Borçların bir kısmı ise bakkal, kürkçü ve hayyat gibi esnafın alacaklarıdır. Tereke defterindeki hesaplamalar, Hâfiz'in terekesinin alacaklıları arasında iki defa taksim edildiğini göstermektedir. Bu çerçevede Ebubekir Çelebi, Mustafa Çelebi, Mahmud Ağa, Mehmed Ağa, Hüseyin Efendi ve Mehmed Ağa'nın ilk taksimden sonra ortaya çıkan alacaklıları oldukları anlaşılmaktadır. Hâfiz'in terekesinin değeri borçlarının hemen hemen yarısına denk geldiğinden uygulanan guremâ taksiminde her alacaklıya yaklaşık %49 oranında para teslim edilebilmiştir¹².

Terekenin guremâ usûlüyle taksiminden sonra da Hâfiz'in alacaklıları ortaya çıkmaya devam etmiştir. Bu kapsamda Anadolu Hisarı'nda yer alan Hızır Çelebi Para Vakfı'nın mütevellisi Mustafa Efendi 28 Receb 1105/25 Mart 1694'te İstanbul'da mahkemeye başvurarak Hâfiz'in vakfa 20 guruş borcu olduğunu iddia etmiştir. Hâfiz'in alacak-verecek işlerini takip etmek üzere vasî tayin edilen kayınbiraderi Mehmed'den talep edilen bu miktar için herhangi bir ödeme

¹⁰ Defterde 165.930 olarak kaydedilmiştir.

¹¹ Guremâ taksimi sonrası ortaya çıkan bu sayı ile Hâfiz'in toplam tereke değeri olan 81.854 akçe arasındaki açığın neden kaynaklandığı belli değildir.

¹² Yalnızca Mustafa Çelebi'nin 1.920 akçe alacağı için ödenen 760 akçe genel ortalamaya aykırı olarak %39,58'e denk gelmektedir. Bu durumun bir hesaplama hatasından mı yoksa başka bir tasarruftan mı kaynaklandığı belli değildir.

yapılıp yapılmadığı belli değildir (Mert, 2020, s. 63; Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 164a/Ek-8). Ertesi gün ise bu kez Rumeli Hisarı'nda Kayalar mevkiinde ikamet eden Mehmed Çelebi bin Mehmed Ağa mahkemeye başvurarak Hâfız'ın geçen sene Edirne'ye giderken kendisinden 80 guruş borç aldığını ifade etmiştir. Üstelik bu borca şahitlik edenlerden biri aynı mahallede sakin Hâfız'ın kardeşi Hüseyin Efendi'dir. Bu dava kaydında vasî olarak "es-Seyyid Mehmed Efendi ibni Abdülkadir" tanımlanmıştır (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 163a/Ek-9). Bizce "Mehmed Çelebi bin Mehmed" adıyla kaydedilen bu alacaklı Hâfız'ın kayınbiraderi Mehmed'dir. Alacağını hukuki olarak belgeleyebilmek için vasîliği "es-Seyyid Mehmed Efendi bin Abdülkadir Efendi"ye devretmiş olmalıdır. Malları sayılıp bilinen borçları ödenmiş bir kimseden alacağın belgelendirilmesinin faydası yeterince açık değildir. Bu durumda İstanbul'daki alacaklıların Edirne'de guremâ taksiminin tamamlandığından haberdar olmadıkları veya Hâfız'ın başka mallarının da ortaya çıkması ihtimaline göre hareket ettikleri tahmin edilebilir.

5. Sonuç

Bu makalede Osmanlı arşiv kayıtlarına başvurmak suretiyle Hâfız Post'un biyografisine katkı sunulmuştur. Bu çerçevede Hâfız'ın kâğıt eminliği görevine atanma tarihi ile görev süresi kesin olarak tespit edilmiştir. Hâfız'ın İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi'nde ikamet ettiği, fakat Edirne'de Arabacı Ahmed Mahallesi'nde misafir iken 3 Şubat 1694'te vefat ettiği ortaya koyulmuştur. Naaşının Edirne'de defnedildiği kesinleşmiştir. Vefat ettiği sırada Afife adında bir eşi, Fatma adında bir kızı, Hüseyin Efendi adında bir erkek ve Rukiyye adında bir kız kardeşinin hayatta oldukları tespit edilmiştir. Mehmed Ağa adlı kayınbiraderi ile Mirza adlı gulamı da ortaya çıkan yakınları arasındadır. Hâfız'ın terekesinin borçlarını ödemeye yetmediği ortaya koyulmuş, mal varlığının beklenenin aksine bir sanatkâr profili çizmeye imkân vermeyecek derecede sıradan olduğu görülmüştür. Bütün bu veriler, Hâfız'ın biyografisine katkı sunmanın yanında benzer isimlerin biyografileri için öncelikle arşiv kayıtlarına başvurulması gerektiğini yeniden hatırlatmaktadır.

Kaynakça

1-) Arşiv Kaynakları

1.a) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Bâb-1 Âsafî Ruus Kalemi Dosya Tasnifi (A.RSK), nr. 150/7.

Bâb-1 Defterî, Başmuhasebe Kalemi Dosya Tasnifi (D.BŞM), nr. 1016/81.

Maliyeden Müdevver Defterler (MAD), nr. 2692; 3467.

Sadaret Defterleri (A.d), nr. 2938.

1.b) İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Kadı Sicilleri

Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77.

Topkapı Sarayı Müzesi Kadı Sicilleri, nr. 259.

2-) Kaynak Eserler ve Araştırmalar

Ahışhalı, R. (2023). *Osmanlı Devlet teşkilâtında reisülküttâblık (XVIII. Yüzyıl)*. İstanbul: Timaş Akademi Yayınları.

Bardakçı, M. (2010). Hâfız Post'un kayıp bilinen elyazması güfte mecmuası. *Antik Dekor*, 120, 90-93.

- Bozkurt, F. (2011). *Tereke defterleri ve Osmanlı maddî kültüründe değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Doğrusöz, N. (1993). *Hafız Post Güfte Mecmuası (Türkçe güfteler)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Ergun: N. (2022). *Türk Musikisi Antolojisi*. İstanbul: Vadi Yayınları.
- Erünsal, İ. E. (2023). Terekelerin izinde Osmanlı araştırmaları. K. Yıldız (Ed.), *Terekeler Neyi Derler-Miras Kayıtlarının İzinde Osmanlı Araştırmaları* içinde (ss. 29-151). İstanbul: Ketebe Yayınları.
- İpşirli, M. (1996). Hâcegân. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C. 14, ss. 430-431). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Karagöz, E. (2018). Bestekâr Hâfiz Post'un bilinmeyen bir mecmuası. *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Mecmuası*, 28(1), 21-44.
- Karagöz, E. (2021). Meşhûr mestekâr Hafız Post'la ilgili bazı notlar. *Kadim*, 2, 175-184.
- Korkmaz, H. (2015). *İstanbul Üniversitesi kütüphanesi'ndeki musiki yazmalarının katalogu*. Cambridge: Harvard University The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Mert, T. (2020). Arşiv belgelerinde Hâfiz Post. *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, 562, 58-63.
- Sarıyıldız, G. (2019). Kağıt emini. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* içinde (C. Ek-2, ss. 2-3). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Söylemez, M. (1993). *Türk musikisinde Hâfiz Post*. [Yayımlanmamış doktora tezi], Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ekler

Ek-1) Hâfiz Post'un Dış Kâğıd Emini Tayin Edilmek İçin Sunduğu Arzuhal (BOA, A.RSK, nr. 150/7).

Telhîs ve arzuhâl mücebince tevcîh olunmak buyruldu. 13 Ş[aban] sene [1]104. Sah.

Arz-ı bende-i bî-mikdâr budur ki;

Sâhib-i arzuhâl kulları emekdâr ve erbâb-ı ma'ârifden müstahık-ı inâyet bendeleri olmağla emânet-i mezbûre merkûm kullarına tevcîh buyurulmak bâbında fermân-ı âlîleri buyurulur ise ol bâbda emr ü fermân devletlü, merhametlü sultânım hazretlerindir.

Mahalli

Emânet-i Kâğıd-ı Bîrûn: Dîvân-ı Hümâyûn kâtiblerinin emekdârlarından Hâcî Mustafa Safvetî'ye virilmiştir. Fî 27 B sene [1]104. *Sahîhdir*.

Devletlü ve sa'âdetlü ve merhametlü sultânım hazretleri sağ olsun.

Arzuhâl-i bendeleri oldur ki; bu kulları erbâb-ı ma'ârifden müstahık-ı inâyet ve âtîfet bendeleri olmağla dış kâğıd emâneti hıdmetiyle behremend buyurmaları ricâ olunur. Emr ü fermân devletlü sultânım hazretlerindir.

Bende Hâfiz Muhammed

Ek-2) Hâfız Post'un Dış Kâğıd Emîni Tayin Kayıtları (BOA, Sadaret Defterleri (A.d), nr. 2938: 67).

Emânet-i Kâğıd-ı Bîrûnî:

Hâfız Mehmed'e Başdefterdâr İsmail Efendi i'lâmı mücebince virilmiştir. Fî 13 Ş sene [1]104.

Hâfız Mehmed üzerinde olmağla mukarrer virilmiştir. [Fî] 17 Ca sene [1]105.

Hâfız Mehmed'in fevtinde Dîvân-ı Hümâyûn kâtiblerinden sâbıka emânet-i mezbûra mutasarrıf Hâcî Mustafa Safvetî'ye arzuhâli mücebince virilmiştir. [Fî] 8 C sene [1]105.

Ek-3) Hâfız Post'un Kâğıd Eminliği Dönemi Muhasebe İcmali (MAD, nr. 2962: 429).

İcmâl-i muhâsebe-i vâridât ve teslîmât ve vezâ'if an-akçe-i rûsûm-ı berevât tâbi'-i dîvân-ı âlî vâcib an 13 Şa'bân sene 1104 ilâ 8 C[emâziyelahir] sene 1105 der zamân-ı Hâfız Mehmed Efendi emîn-i rûsûm

Fi'l-asl-ı îrâd

55.352

Minhâ et-teslîmât be-hazîne-i âmire bi'd-defa'ât

45.709

El-vezâ'if ber-müceb-i arzuhâl-i kâtibân-ı kazaskerân ve derkenâr-ı Muhâsebe-i Anadolu ve bâ-fermân-ı şerîf mahsûb şude fermûde

Neferen: 8

Fî yevm 81

Bâ-tevârîh-i muhtelif: 25.724

Be-hesâb-ı nısf: 12.862

Be-hesâb-ı guruş-ı esedî: 80 Guruş 15 Para 2 Akçe

Minhâ mahsûb be-deyn-i hod: 9.647 akçe be-hesâb-ı guruş 80 Guruş 15 Para 2 Akçe

El-bakiyye hazîne-mânde: 3.215

Sûret-dâde fî 17 C sene 1105.

Ek-4) Hâfiz Post'un Karısı Afife Hatun'a 210 Esedî Guruş Borcu Olduğuna Dair Hücçet (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a).

Devlet-i Aliyye'de kâğid emîni olup bundan akdem mahmiye-i Edirne mahallâtından Arabacı Ahmed Mahallesi sükkânından iken fevt olan Hâfiz Mehmed Efendi ibni Abdullah ibni Abdülkerim nâm kimesnenin zevce-i menkûhe-i metrûkesi olan Afife binti Hüseyin nâm hatun tarafından meblağ-ı âti'z-zikri kezâ taleb ve da'vâ ve ahz u kabz ve îsâle vekîl olduğu ber-nehc-i şer'î sâbit sübûtiyetine hükm-i şer'î lâhık olan fahrü'l-akrân Nasibzâde Ahmed Efendi meclis-i şer'-i nebevîde müteveffâ-yı mezbûrun sulbiyye sagîr kızı Fatıma'nın bâ-hücçet-i şer'iyye vasîsi olmağla muhalefât-ı müteveffâ-yı mezbûra vâzı'ü'l-yed olan es-Seyyid Abdullah Çelebi ibni Mehmed nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkilem mezbûre Afife Hatun'un zevci müteveffâ-yı mezbûrun zimmetinde cihet-i karz-ı şer'îden iki yüz on kıt'a esedî deyni olup hattâ müteveffâ-yı mezbûr Hâfiz Mehmed Efendi hâl-i hayâtında ber-minvâl-i muharrer meblağ-ı mezkûru müvekkilem mezbûre zimmetinde olan vâcibü'l-edâ deyn olduğunu huzûr-ı Müslimînde ikrâra işhâd dahi itmişidi, kable'l-îfâ fevt olmağla hâlâ muhalefâtından bi'l-vekâle taleb iderim vasî-i merkûmdan su'âl olunup alıvirilmesi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl ve akîbe'l-inkâr ve ba'de talebi'l-beyyine udûl-i ricâlden mahalle-i merkûme sükkânından Mustafa Çelebi ibni Mahmud nâm kimesne ile udûle-i nisâdan Âyişe binti Abdullah ve İvaz binti Abdullah nâm hatunlar li-ecli's-şehâde meclis-i şer'â hâzirûn olup isre'l-iştihâdü's-şer'î fi'l-hakîka müteveffâ-yı mezbûr Hâfiz Mehmed Efendi ibni Abdullah hâl-i sıhhatinde işbu vekîl-i mezbûr Nasibzâde Ahmed Efendi'nin müvekkilesi olan zevci Afife binti Hüseyin için cihet-i karz-ı şer'îden iki yüz on kıt'a esedî zimmetinde vâcibü'l-edâ ve lâzümü'l-kazâ deynimdir deyu bizim huzûrumuzda ikrâr idüp bizi işhâd itdi biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi ideriz deyu her biri edâ-i şehâdet-i şer'iyye itdiklerine ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye şehâdetleri makbûle olmağın gıbbe't-tahlîfi's-şer'î mücebiyle ba'de'l-hükm mâ-vaka'a ketb olundu. Fi's-sânî ve'l-işrîn min-Recebi'l-ferd li-seneti hamse ve mi'ete ve elf.

Osman Beşe bin Abdullah

Hüseyin Beğ bin Mahmud

Mehmed Efendi bin Bilal

Hüseyin Efendi bin Mehmed

Ali Efendi el-kâtib

Muhzır Mustafa

Ve gayrihum

Ek-5) Hâfız Post'un Karısı Afife Hatun'a 200 Guruş Mehr-i Müeccel Borcu Olduğuna Dair Hücet (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a).

Devlet-i Aliyye'de kâğıd emîni olup bundan akdem mahmiye-i Edirne mahallâtından Arabacı Ahmed Mahallesi sükkânından iken fevt olan Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdullah ibni Abdülkerim nâm müteveffânın zevce-i metrûkesi olan Afife binti Hüseyin nâm hatun tarafından zikri âtî meblağı taleb ve da'vâ ve ahz u kabz ve îsâle vekîl olup mezbûrenin zâtını bi'l-ma'rifeti's-şer'yye ârifûn udûl-i ricâlden ve mahalle-i merkûme sükkânından es-Seyyid Abdullah Çelebi ibni Mehmed ve Mustafa bin Mahmud nâm kimesneler şehâdetleriyle lede's-şer' vekâleti sâbit ve sübûtuna hükm-i şer'î lâhik olan işbu bâ'isü'l-kitâb fahrü'l-kuzât Nasîbzâde dimekle şehîr Ahmed Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i enverde müteveffâ-yı mezbûrun sulbiye sagîr kızı Fatıma'nın kıbel-i şer'den bâ-hücet-i şer'yye mansûb vasîsi olmağla muhallefâtına vâzı'ü'l-yed olan es-Seyyid Abdullah Çelebi ibni Mehmed nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müvekkilem mezbûre Afife Hatun'un zevci müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi zimmetinde mütekarrer ve ma'kûdun-aleyh iki yüz kıt'a esedî guruş mehr-i mü'eccel hakkı olup hattâ müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi zimmetinde müteveffâ-yı mezbûr hâl-i sıhhatinde ber-minvâl-i muharrer meblağ-ı mezkûr zimmetinden müvekkilem mezbûreye vâcibü'l-edâ deyni olduğunu huzûr-ı Müsliminde ikrâr ve bizi işhâd itmişidi kable'l-ifâ fevt olmağla muhallefâtından bi'l-vekâle taleb iderim vasî-i mezbûrdan su'âl olunup alıvrılması matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl ve akîbe'l-inkâr ve ba'de talebi'l-beyyine udûl-i ricâlden mahalle-i merkûme sükkânından Mustafa Çelebi ibni Mahmud nâm kimesne udûle-i nisâdan Âyişe binti Abdullah ve İvaz binti Abdullah nâm hatunlar li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzirûn olup isre'l-iştihâdü's-şer'î fi'l-hakîka müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdullah hâl-i sıhhatinde zevcesi olup işbu vekîl-i mezbûr müvekkilesi olan mezbûre Afife Hatun ibnetü Hüseyin için zimmetimde mütekarrer ve ma'kûdun-aleyh iki yüz kıt'a esedî guruş mihr-i mü'eccel deynim vardır deyu bizim huzûrumuzda ikrâr ve bizi işhâd itdi. Biz bu husûsa bu vech üzere şâhidleriz, şehâdet dahi eyleriz deyu her biri edâ-i şehâdet-i şer'yye itdiklerinde ba'de't-ta'dîl şehâdetleri makbûle oldukdan sonra gıbbe't-tahlîfî's-şer'î mücebiyle ba'de'l-hükm mâ-vak'a ketb olundu. Fi's-sânî ve'l-işrîn min-Recebi'l-ferd li-seneti hamse ve mi'ete ve elf

Es-sâbikûn

Ek-6) Hâfiz Post'un Edirne'de Düzenlenen Terekesi (Edirne Kadı Sicilleri, nr. 77, vr. 27a-27b).

Mahmiye-i Edirne'de Arabacı Ahmed Mahallesi'nde müsâfîren sâkin olup duyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde bundan akdem fevt olan Kâğıd Emîni Hâfiz Mehmed Efendi ibni Abdullah bin Abdülvehhâb'ın verâseti zevce-i metrûkesi Afife ibneti Hüseyin nâm hatun ile sulbiye sagîre kızı Fâtîma'ya ve mahmiye-i İstanbul'da sâkin li-ebeveyn er karındaşı Hüseyin Efendi'ye ve kız karındaşı Rukiyye'ye münhasır olduğu şer'an zâhir oldukdan sonra müteveffâyı mezbûrun terekesinden duyûn-ı müsbetesin îfâyâ hüccet-i şer'îyye ile vasî nasb [ve] ta'yîn olunan mezbûre Afife Hatun ma'rifetiyle sûk-ı sultânîde ba'de'l-müzâyede bey' ve mâbeynü'l-guremâ tevzî ve taksîm olunan muhallefâtıdır ki zikr olunur. Fi'r-râbi' ve'l-ısrîn min Recebi'l-ferd li-seneti hamse ve mi'ete ve elf.

Kelâm-ı kadîm 3.400	Nimten paça kürk 1.600	Sîm kılıç 1.220	Sîm gaddâre 1.000	Sandal yorgan 430
Kadife yasdık 215	Akreb sa'ât 3.200	Sof sincab kürk 1.410	Sof kürk 999	Orta kiçesi 1.500
Sandal yorgan 470	Köhne şal 80	Sîm hançer 250	Kırmızı çuka makad 1.660	Kunduz sof kürk 805
Cezâyir ihrâmı 700	Paça kürk köhne 2.600	Alaca anterî 300	Yemenî yorgan 310	Kırmızı sof 805
Bakır devât 865	Def'a devât 500	Maî çuka nâfe kürk 2.500	Sof ferace 1.260	Yorgan 210
Gulâm be-nâm Mirza 18.000	Seccâde 300	Köhne yasdık 265	Kırmızı yağmurluk 2.210	Şal kuşak 1.035
Yanbolu Kebesi 270	Sîm raht 705	Beyâz velence 200	Kumaş velence 180	Kırmızı çakşır 480
Yan kiçesi 1.050	Sof çakşır 160	Şürûtu's-salât 30	Yemenî yorgan 240	Sîm raht 700
Kadife yasdık 240	Peştahta saati 1.030	Beyâz kürk 805	Sarı velence 285	Beyaz sâde 120
Sarık 500	Sarık 80	Sîm hâtem 1.200	Kara kılıç 120	Kavuk 4 120
Yasdık yüzü 120	Arakiye 80	Zıbun 90	Beyaz sâde 80	Zıbun 55
Sîm bıçak 410	Necef 40	Dülbend ortası 15	Kapama 520	Hilye-i şerîf 40
Üzengi çift 220	Mecmû'a 160	Sîm çuka 40	Sîm çakmak 40	Beyaz kama 300
Boğça 12	Kırmızı serpûş 284	Peştahta 20	Eğer etekli 200	Köhne kebe 105
Cezâyir ihrâm 400	Beyaz velence 205	Alaca kilim 116	Gügüm 245	Nühâs fener 200

Def'a fener 170	Sini 320	Tencere 170	Saplı ayak 140	4 Sahan 315
Tas ve kapak 190	Sahan ve kapak 200	Kırmızı nâfe kürk 2.810	Kahve ibrik 205	Leğen 340
İbrik 100	Kahve ibrik 200	Def'a güğüm 305	Münakkaş yasdık 120	Kefgir 65
Def'a leğen 300	Puşiş 12	Tas 100	Sahan ve kapak 220	Yaldız altunu 6 400 2400
Esedî guruş 10 Fi 160 1.600	Para 160 [Fi 4] 640			
Yekûn: 73.697				
Para dörder hesabıncadır				
Minhâ el-ihracât				
Techîz ve tekfin 4.000	Harc-ı defter 1.200	Ücret-i kassâm 400	Kâtibiyye, ihzâriyye, huddâmiyye 400	Dellâliye, münâdiyye, hammâliye, çukadâriyye 2.180
Düyûn-ı müteferrika 800	Yekûn 8.980			
Sahhü'l-bâkî Taksîm-i beyne'l-guremâ 64.717 + 17.137: 81.854				
Mahmiye-i İstanbul Kassâm-ı Askeri Veliyüddin Efendi'nin defteri nâtik olduğu ba'de'l-ihracât sahhü'l-bâkî yalnız seksen bir bin sekiz yüz elli dördür				
Para dörder hesabınca				
Deyn bâ-hüccet-i şer'iyye li-mehr-i mü'eccel-i zevce el-mezbûr 200 Guruş 32.000 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 25.280 An-guremâi's-sânî 15.680 Lâzîmü'r-red 9.600	Deyn bâ-hüccet li-zevce el-mezbûr ani'l-karz 210 Guruş 33.600 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 26.544 An-guremâi's-sânî 16.464 Lâzîmü'r-red 10.080	Deyn bâ-hüccet li-Hâcî Mehmed Efendi ibni Mehmed 800 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 624 An-guremâi's-sânî 392 Lâzîmü'r-red 232	Deyn bâ-hüccet li-Kürkçü Andon 2.560 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 2.032 An-guremâi's-sânî 1.254 Lâzîmü'r-red 768	Deyn bâ-hüccet li-Bakkal Mandel an-bahâ-i emti'a 2.680 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 2.109 An-guremâi's-sânî 1.308 Lâzîmü'r-red 801

Deyn bâ-hüccet li-Hayyât Karabet an-bahâ-i emti'a 2.320 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 1.832 An-guremâi's-sânî 1.136 Lâzîmü'r-red 696	Deyn bâ-hüccet li-Mehmed ibni Ahmed bahâ-i hatab ve kömür 1.080 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 803 An-guremâi's-sânî 529 Lâzîmü'r-red 224	Deyn bâ-hüccet li-İbrahim Ağa Bezâstânî 680 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 482 An-guremâi's-sânî 343 Lâzîmü'r-red 139	Deyn bâ-hüccet li-Acem Baba Seyfi an-bahâ-i eşyâ 2.240 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 1.769 An-guremâi's-sânî 1097 Lâzîmü'r-red 672	Deyn bâ-hüccet li-Haffâf Yusuf an-bahâ-i pabuç 880 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 623 An-guremâi's-sânî 432 Lâzîmü'r-red 191
Deyn bâ-hüccet li-Çadircı Hacı İbrahim an-bahâ-i çadır 1.300 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 1.027 An-guremâi's-sânî 637 Lâzîmü'r-red 390	Deyn bâ-hüccet li-Ahmed Çelebi an-havâletü'l-vefiyye(?) 1.120 Akçe Makbûz an-guremâ-i evvel 884 An-guremâi's-sânî 548 Lâzîmü'r-red 336	Deyn bâ-hüccet li-Ebubekir Çelebi sâhibü'r-red 3.000 Akçe Hisse an-guremâ 1.470	Deyn bâ-hüccet li-Mustafa Çelebi an-karz sâhibü'r-red 1.920 Akçe Hisse an-guremâ 760	Deyn bâ-hüccet li-Mahmud Ağa sâhibü'r-red 46 Guruş 7.260 Akçe Hisse an-guremâ 3.696
Deyn bâ-hüccet li-Hüseyin Efendi sâhibü'r-red 230 Guruş 36.800 Akçe Hisse an-guremâ 18.032	Deyn bâ-hüccet li-Mehmed Ağa sâhibü'r-red 80 Guruş 12.800 Akçe Hisse an-guremâ 6.272	Deyn-i Mehmed Ağa sâhibü'r-red 142,5 Guruş 22.800 Akçe Hisse an-guremâ 11.132		
Yekûn 165.930 Bir yük altmış beş bin dokuz yüz otuzdur.				

Ek-7) Hâfız Post'un Borçlarının Ödenmesine Nezaret Etmek Üzere Kayınbiraderi Mehmed Ağa'nın Vasî Tayin Edilmesi (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259: 160a)

Mahmiye-i İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi ahâlîsinden olup mahrûse-i Edirne'de kâğıd emîni olup düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde vefât iden hâfızü'l-kitâb Elhâc Mehmed Ağa bin Abdülvehhâb'ın vereseşi terekesinden kasr-ı yed itmekle tesviye-i umûruna bir vasî ve kayyim nasbı lâzım ve mühim olmağın emânet ve diyânet ile ma'rûf olduğu ihbâr olunan müteveffâ-yı mezbûrun kayını işbu hâfızü'l-kitâb Mehmed Ağa bin Mehmed'i hâkim-i mevki-i sadr-ı kitâb tubâ-lehu ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri tesviye-i umûr-ı müteveffâ-yı mezbûr ve guremâsıyla husûmet [ve] red-i cevâba ve düyûn-ı müsbetesini terekeden bi-tarîki'l-guremâ ashâb-ı düyûna redde vasî ve kayyim nasb buyurdıklarında ol dahi vesâyet-i mezbûreyi kabûl ve mürâsemeti edâya ta'ahhüd olmağın mâ-vaki' ketb fî yevmü's-sâdis ve'l-ısrîn min Recebi'l-ferd li-seneti hamse ve mi'ete ve elf.

es-Seyyid Mustafa Efendi bin es-Seyyid İbrahim Efendi

es-Seyyid Mehmed Efendi bin Abdülkadir Efendi

Yahya Efendi bin Mustafa Efendi

Mehmed Efendi bin Veliyüddin

İbrahim Çelebi ibni Mehmed

Mehmed Beşe bin Hüseyin

Ek-8) Hâfız Post'un Hızır Çelebi Vakfı'na Borcu Olduğuna Dair Vakıf Mütevellisi Mustafa Efendi'nin Talebiyle Düzenlenen Hücet (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 164a).

Yoros kazâsına tâbi Anadolu Hisarı nâm kasabada vâki Hızır Çelebi nâm sâhibü'l-hayrın nükûd-ı mevküfesine bi'l-fi'il mütevellî olan Mustafa Efendi ibni Mehmed meclis-i şer'-i şerifde mahmiye-i İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi ahâlîsinden olup mahrûse-i Edirne'de kâğıd emîni iken düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde vefât iden Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdülvehhâb'ın vereseşi terekesinden kasr-ı yed itmekle tesviye-i umûruna vasî ve kayyim nasb olunan Mehmed Çelebi ibni Mehmed Ağa mahzarında da'vâ [idüp] müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdülvehhâb bin Abdülkerim'e hayâtında mâl-ı vakf-ı mezbûrdan yirmi guruş idâne ve teslîm ve ol dahi istidâne ve kabz idüp kable'l-edâ fevt olmağla tereke-i kâsırasından taleb iderim su'âl [ve'l-]inkâr beyyine taleb olundukda udûl-i ahrârdan hisâr-ı mezbûr ahâlîsinden İsmail Efendi ibni Ahmed ve Ahmed Efendi ibni Ali li-ecli's-şehâde meclis-i şer'a hâzirân olup isre'l-istişâd fi'l-hakîka müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi bin Abdülvehhâb bin Abdülkerim hayâtında huzûrumuzda mütevellî-i mezbûr Mustafa Efendi yedinden asl-ı mâl-ı vakf-ı mezbûrdan olmak üzere yirmi guruş istidâne ve kabz eyledi. Biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi iderüz deyu her biri edâ-i şehâdet itdikde ba'de ri'âyetihî şehâdetleri makbûl olmağın gibbe't-tahlîf mücebince ba'de'l-hükm mâ-vaki' ketb olundu. Fî 28 Receb sene [1]105.

Mustafa Efendi ibni Mehmed

Yahya Efendi ibni Mustafa

Ahmed Efendi ibni Mehmed

es-Seyyid Ali Çelebi el-hisârî

ve gayrihum

Ek-9) Hâfız Post'un Kendisine 80 Guruş Borcu Olduğuna Dair Mehmed Çelebi bin Mehmed Ağa'nın Talebiyle Düzenlenen Hücet (Topkapı Sarayı Müzesi Sicilleri, nr. 259, vr. 163a).

Mahmiye-i İstanbul'da Süleymaniye Mahallesi ahâlîsinden olup mahrûse-i Edirne'de kâğıd emîni iken bundan akdem düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde vefât iden Hâfız Mehmed Efendi bin Abdülvehhâb'ın veresesini terekesinden kasr-ı yed itdikden sonra Rumelihisarı'nda Kayalar nâm mahalde sâkin işbu bâ'isü'l-kitâb Mehmed Çelebi bin Mehmed Ağa meclis-i şer'î-i şerîfde tesviye-i umûr-ı müteveffâ-yı mezbûr tamîmen li's-sak vasî nasb olan es-Seyyid Mehmed Efendi ibni Abdülkadir mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüp müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdülvehhâb bin Abdülkerim'in zimmetinde cihet-i deyn-i şer'îden seksen guruş hakkım olup hattâ müteveffâ-yı mezbûr sene-i sâbıkada mahrûse-i mezbûreye gider oldukda cihet-i mezbûreden zimmetinde bâkî ol kadar guruş deyni olduğun huzûr-ı Müslimînde ikrâr ve işhâd idüp kable'l-edâ fevt olmağla tereke-i kâsırasından taleb iderim su'âl olunsun didiğine gibbe's-su'âl ve'l-inkâr müdde'î-i mezbûrun müdde'âsına beyyine taleb olundukda udûl-i ahrâr-ı ricâl-i Müslimînden mahalle-i mezbûrede sâkin müteveffâ-yı mezbûrun karındaşı Hüseyin Efendi ibni Abdülvehhab ile mahmiye-i mezbûrede Hoca Gıyaseddin Mahallesi'nde sâkin Mehmed Efendi ibni Ahmed li-ecli's-şehâde meclis-i şer'î-i şerîfe hâzırân olup isre'l-istishâd fi'l-hakîka müteveffâ-yı mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ibni Abdülvehhâb ibni Abdülkerim sene-i sâbıkada mahrûse-i mezbûreye gider oldukda müdde'î-i mezbûr Mehmed Çelebi'ye cihet-i deyn-i şer'îden zimmetimde seksen guruş deynim vardır deyu huzûrumuzda ikrâr ve bizi işhâd eyledi. Biz bu husûsa bu vech üzere şahidleriz şehâdet dahi ideriz deyu her biri edâ-i şehâdet-i şer'îyye itdikde ba'de ri'âyeti şerâ'iti'l-kabûl şehâdetleri makbûl olmağın gibbe't-tahlîfü's-şer'î mücebince ba'de'l-hükm mâ-vak'a bi't-taleb ketb olundu. Fi'l-yevmü't-tâsi ve'l-ışrîn min Recebi'l-ferd li-seneti hamse ve mi'ete ve elf.

Muid Mustafa Efendi

Yahya Efendi bin el-merhûm Mustafa

Ahmed Efendi bin Mehmed Efendi

Mustafa Çelebi bin Ahmed

Ahmed bin Süleyman

Ek-10) Hâfız Post'un Vefatından Sonra Kâğıd Eminliğinden Yapılan Havalenin Edâ Tezkiresi (BOA, MAD, nr. 2962: 35).

Be-cihet-i edâ-i akçe-i Mehmed Efendi, Hâfız Post, emîn-i kâğıd-ı bîrûnî an-akçe-i rüsûm-ı berevât ve ahkâm-ı şikâyet tâbi'-i dîvân-ı âlî el-vâki' der-sene 1105 be-cihet-i mevâcib-i Mehmed Sefer ser-oda-i teberdârân-ı Beyhan Sultân yevm 12 an-cemâ'at-i müteferrikagân-ı dergâh-ı âlî vâcib-i Lezez sene 1104 in kadar meblağ 1323 akçe an-yed-i Abdullah Teberdâr eş-şehir-be çerâğ-ı ağa-i hazret-i dârüssa'âde be-rûznâmçe-i hümâyûn fi gurru-i R sene 1105 kayd şude ve meblağ-ı mezbûre râ sitâde müyesser ne-şude ez-an sebeb an cânib-i Muhâsebe-i Evvel tezkire-i edâ nüvişte fermûde ber-müceb-i sûret-i rûznâmçe-i hümâyûn ve bâ-fermân-ı şerîf.

1.323 Akçe fi 120: 11 guruş 1 para tezkire dâde fi 14 C sene 1105.